

Släkten Dicksons historia fram till år 1900

Peter Dickson

Dicksönernas skotska rötter

Inom den svenska släkten Dickson finns många berättelser runt dess historia. Den tidigaste handlar om en germansk stam kallad chatter. Stammen är väl belagd och beskrivs i positiva ordalag av Tacitus, som talar om dess disciplin och goda organisation i strid. Stammen levde i nuvarande Hessen och har gett upphov till platsens namn. Bataverna var en utbrytargrupp ur chatterna, som flyttade västerut till ett område runt Betuwe[1] i nuvarande Nederländerna. Åren 69–70 gjorde bataverna uppror mot romarna under ledning av Gaius Julius Civilis.

Enligt familjens berättelse ska chatterna, under ledning av sin hövding Bobinus Chatti, ha deltagit i batavernas uppror. Detta är inte belagt. Batavernas trohetsed har förevigats av självaste Rembrandt med deras enögde ledare Gaius Julius Civilis i fokus. Den berömda målningen finns på Nationalmuseum i Stockholm. Chatternas hövding Bobinus sägs vara mannen i centrum av bilden, med bredbrättad hatt och rött skägg. Att släktens ursprung är känt redan från romartiden är i sig otroligt. Men historien har ännu en knorr. Det berättas att mannen på målningen bär den verklige Bobinus ansiktsdrag. Rembrandt ska nämligen ha haft en emaljbild som förebild när han målade. Den hade han lånat av en vän, Alexander Dickson, en

[1] Detta namn har sannolikt koppling till bataverna, men om bataverna gav upphov till platsens namn eller vice versa är osäkert.

sentida ättling till Bobinus. Enligt historien hade emaljbilden suttit på Bobinus sons svärdsfäste. Den skulle alltså sedan ha förts vidare i släkten i mer än ett och ett halvt millennium. Alexander Dickson (cirka 1558–1603) är en historisk person som tidvis vistades i Nederländerna. Resten är uppenbart en rövarhistoria, bland annat eftersom Dickson dog innan Rembrandt föddes. Detta hindrar dock inte vår släkt att ibland samlas framför *Batavernas trohetsed* på Nationalmuseum till Bobinus minne.

Batavernas trohetsed (Nationalmuseum)

Vidare ska chatterna under Bobinus ledning ha utvandrat till norra Skottland. Enligt berättelsen slog de sig ner i Skottlands nordöstra hörn på en plats som idag heter Caithness. Där gav de upphov till klanen Keith. Moderna historiker kategoriserar detta som en sägen. Den tidigaste Keith som omnämns är en Robert Keith som ska

ha varit klanens hövding. Knappt tusen år efter Bobinus dyker han upp i en berättelse om slaget vid Barry mot danska vikingar år 1010. I den dödade Robert Keith vikingarnas härförare. Då doppade den skotske kungen Malcolm II fingrarna i härförarens blod och drog dem över Robert Keiths sköld. Slaget är berömt, men inget talar för att det har inträffat eller att denne Robert Keith har existerat. Dock återfinns de röda linjerna på klanen Keiths vapen.

Att klanen Keith är gammal och ärofull är oomtvistat. Men den första säkert kända Keith dyker upp först runt 1150. Denne var en riddare vid namn Hervey, möjligen med normandiskt ursprung[1]. Vid denna tid var han ägare till området Keith i East Lothian, i närheten av Edinburgh. Han kallades Hervey de Keith, efter sina ägor, som var brukligt. Han, eller möjligen hans son, blev den första Marischal of Scotland. Titeln ärvdes av äldste sonen och innebar ansvar för riksregalierna och kungens liv i parlamentet. Historierna om klanen Keiths bravader genom århundradena efter Hervey de Keith är många och väldokumenterade och behöver inte återberättas här. Den person som anses ha gett vår släkt sitt namn är en Richard de Keith (cirka 1225–1249), kallad Dick. Hans yngre son, Thomas (cirka 1247–1307), tog namnet Dickson[2] efter sin

[1] I så fall en förfranskad viking.

[2] Han lär ha stavat namnet ”Dicson”. Genom århundradena finns en uppsjö av olika stavningar, som ”Diksoune” och liknande för familjenamnet. I England stavas det idag vanligen ”Dixon”.

far. Han kallades Tom och levde ett liv fullt av strider och äventyr. I en batalj mot engelsmännen om Douglas Castle blev han enligt legenden sårad i magen, så att inälvorna rann ut. Men han sägs ha hållit dem med vänsterhanden och fortsatt striden tills han stupade. Den skotske kungen Robert the Bruce förlänade honom postumt baronvärdighet av Symondstone.

Klanen Dickson räknas som en underklan till Keith. Den är en så kallad låglandsklan med egen tartan och vapen men utan klanhövding. I vapnet återfinns de röda strecken från Keiths vapen, som även finns på den svenska släktens vapen. Klanens traditionella hemvist är i gränstrakterna mot England. Dickson räknas därför som en gränsklan. Traditionellt har klanen också haft nära förbindelser med klanen Douglas, bland annat eftersom Tom Dicksons mor var född Douglas.

Tom Dickson är en historisk person. Tyvärr finns det ett förargligt glapp på uppskattningsvis tio generationer mellan honom och den svenska släktens tidigaste säkra förfader. Denne var en handelsman vid namn William Dickson (född cirka 1570) som levde i staden Kelso. Stora delar av Skottlands medeltida arkiv, som kanske skulle kunna bevisa vår familjs ursprung i klanen Keith, är tyvärr förlorade. De försvann då ett skepp gick under runt 1660 på väg från London. Trots dessa tveksamheter har den svenska släkten Dickson länge haft utmärkta förbindelser med klanen Keith. När släktföreningen ordnade en resa till Skottland 1993 tog klanen huvudman, utstyrd i kilt och

hatt med tre fasanfjädrar, emot oss. Han hette Michael Keith, Earl of Kintore. Greven accepterade oss utan förbehåll som en del av sin klan. Han meddelade också att han avstod från den traditionella rätten till våra jungfrurs oskuld[1]. Min dotter Ebba var bara ett halvt år gammal vid tillfället men det kändes ändå betryggande.

Michael Keith, Earl of Kintore, framför släktgodset med James Ramsay och Archibald Dickson (författarens foto 1993)

Släktens förfäder levde från slutet av femtonhundratalet i Kelso. Staden ligger i de skotska lågländerna, nära

[1] Även denna ”rätt” är sannolikt en myt.

gränsen mot England. Dicksönerna i Kelso räknade sig till den del av klanen som associerades med Westerbinning[1]. Den sägs i sin tur härstamma från Dicksönerna på Bughtrig[2]. I Kelso var våra förfäder borgare, ofta handelsmän. Enligt en brittisk forskare, Reginald Hargreaves-Mawdsley, kan följande sägas om våra förfäder i Kelso:

William Dickson. Född omkring 1570.
Gift med Isabel Wanch.

William Dickson. Född omkring 1597.
Gift 1621-01 i Kelso, Skottland, med Marion Scott.

Robert Dickson. Döpt 1622-11-17 i Kelso, Skottland.
Gift 1648-04 i Kelso med Bessie Perke.

Robert Dickson. Döpt 1655-01-22 i Kelso, Skottland.
Gift 1681-05 i Kelso med Margaret Aldcorn.

James Dickson. Döpt 1688-07-21 i Kelso, Skottland.
Gift 1719-12-23 i Kelso med Margaret Slowman.

Robert Dickson. Döpt 1720-10-16 i Kelso, Skottland.
Gift 1747-05-31 i Kelso med Janet Robertson.

---

[1] Westerbinning eller Wester Bynnie är uppenbarligen en geografisk plats, men dess läge är omtvistat.

[2] House of Bughtrig ligger i södra Skottland, nära Kelso.

Den sistnämnde Robert var silversmed i Kelso. Vid denna tid var den kulturella uppdelningen mellan högländerna och lågländerna tydlig. I högländerna talade man gaeliska, ett keltiskt språk, och gamla livsmönster dröjde sig kvar. Lågländerna är de södra och östra delarna av Skottland. De är bördiga och folkrika och där finns alla de stora städerna och universiteten. I dessa trakter talade man skotska, som är nära besläktad med engelska, och var kulturellt nära England och övriga Europa. På sjuttonhundratalet, under den skotska upplysningen, låg man rentav i Europas intellektuella framkant med portalfigurer som David Hume och Adam Smith. James Watt, vars förbättringar av ångmaskinen var en avgörande drivkraft i den industriella revolutionen, var också skotte.

Det ska nämnas att Skottland sedan 1707 var en del av Storbritannien. Skottar brukar hävda att detta skedde genom att den skotska kungen 1603 ärvde Englands tron efter den barnlösa Elisabet I. Enligt dem var det därmed England som hamnade under Skottland snarare än tvärtom. Men Skottland var fattigare och befolkningen var en bråkdel av Englands, så huvudstaden var och förblev London.

Silversmeden Roberts son James (1748–1826) flyttade på 1770-talet från Kelso till Montrose, som är en stad längre norrut, på Skottlands östra kust. Den var större än Kelso och en livlig handelsstad. Den hade lång tradition av förbindelser över havet med Hansan och Norden. An-

tagligen kände James att framtidsutsikterna var bättre där. Samuel Johnson besökte staden vid ungefär denna tid och rapporterade att den var ”well-built, airy, and clean”. Han konstaterade även att den engelska kyrkan i staden var renare än någon annan i Skottland och hade orgel. Montrose-James var en framgångsrik handelsman och fick med sin hustru Christian, född Murray[1], totalt tio barn. Av dem dog tre innan de fyllde två, vilket ligger i linje med förhållandena under den tiden. Däremot levde de övriga sju i genomsnitt 74 år, vilket är lysande för personer födda i slutet av sjuttonhundratalet. Kanske berodde det på den av Johnson omvittnade goda hygienen i staden?

James Dickson (1748–1826), handelsman i Montrose

[1] Stavat ”Murrie” eller ”Moorie”.

Av de sju som uppnådde vuxen ålder var tre män, Robert, James och Peter. De skulle komma att arbeta tillsammans större delen av sina liv. De första två utvandrade till Göteborg och gav upphov till den svenska släkten. Den yngste brodern Peter flyttade till London och verkade som handelsman där.

Namntraditionen

I släkten Dickson har fantasin länge varit skral när det gäller att hitta på gossenamn. Mellan 1622 och 1872 döptes alla mina manliga förfäder till antingen James eller Robert. Listan ser ut så här: Robert, Robert, James, Robert (silversmeden), James (från Montrose), James (invandraren till Sverige), Robert (min farfars farfar), Robert (min farfars far). Den sistnämndes äldsta son fick givetvis heta James. Den yngre, min farfar, döptes med ett smärre brott mot konventionen till Peter.

Detta pågår fortfarande – det finns ett antal James och Robert i varje generation. Pappas bror hette till exempel Robert, min syssling heter James[1]. Jag fick ärva min farfars namn. Peter förekommer i släkten sedan minst sjuttonhundratalet, men är inte alls lika populärt som James och Robert. Till detta kommer att män som har avvikande tilltalsnamn ofta har minst ett av de traditionella namnen som mellannamn. Så kallades min pappa Clarence och var döpt till James Clarence Peter Anker Dickson. Min son heter Tom David Robert. Vi trodde Tom var ett brittiskt namn utan anknytning till släkten men några år senare upptäckte vi att släktens grundare på tolvhundratalet hette just Tom. Mina systrars söner heter för övrigt Patrik och Alexander, moderna namn utan släktförebilder. Tills

[1] Känd som Herkules Jonsson i Tage Danielssons julkalender från 1969.

man börjar bläddra i läggen. Då hittar man snart Dicksöner som heter både Patrik och Alexander.

Ett annat namn som förekommer genom århundradena är William. Förutom anfadern från femtonhundratalet och hans son hade de tre bröderna Robert, James och Peter i Montrose en liten bror med det namnet som dog vid unga år. Namnet har även levt vidare i släkten i Sverige.

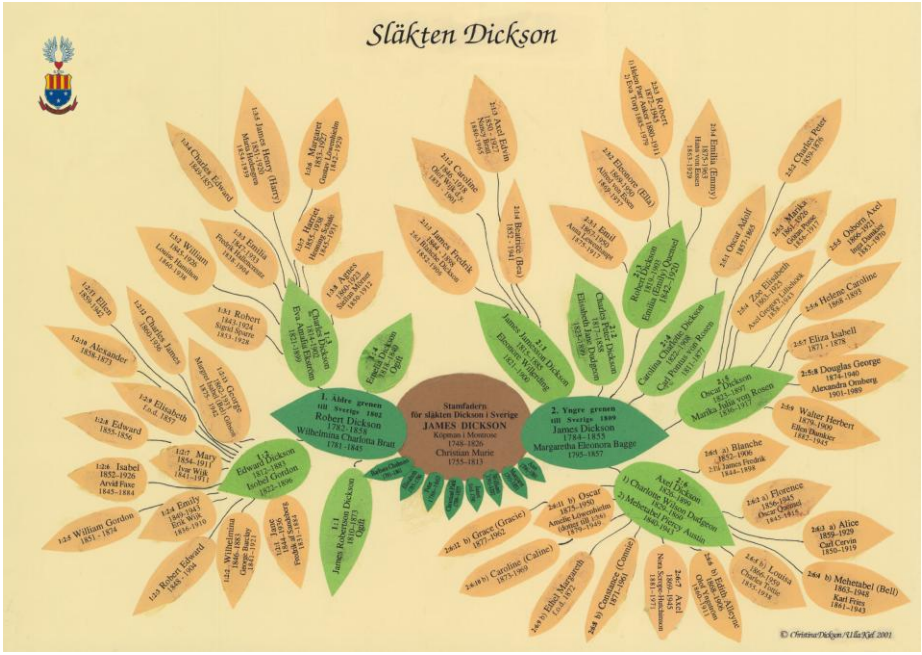

Släktträd, framtaget av Christina Dickson

James Dickson & Co. I

James Dickson & Co. var ett av Sveriges allra största och viktigaste företag under artonhundratalet. Det var främst verksamt inom två av Sveriges basnäringar: trä- och stål-industrin. Under artonhundratalet var dessa grunden för landets industrialisering och firman blev en viktig motor i den processen. Sagan börjar med att en tjugoårig skotte, Robert Dickson (1782–1858), slog sig ner i Göteborg. Han anlände 1802 och blev grosshandlare. Hans yngre bror James (1784–1855) följde efter 1809. Han var då tjugofem och hade redan arbetat i Edinburgh elva år. Bland annat hade han importerat norskt timmer. Det var denne James, sedermera kommerseråd, som skulle ge upphov till min gren av släkten.

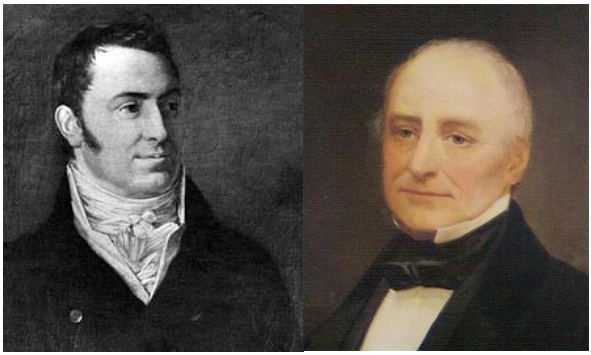

Bröderna Robert och James Dickson, invandrare till Sverige

Starten i det nya landet var blygsam. James hade med sig tyger och kryddor som han sålde för att få startkapital.

Han fick snabbt burskap, alltså rätten att göra affärer, i Göteborg. Napoleon hade 1806 förklarat Storbritannien i blockad. Sverige manövrerade mellan stormakterna med sedvanligt dubbelspel. 1810–1812 var Sverige officiellt i krig med Storbritannien. Men samtidigt tilläts landet, med Sveriges goda minne, ha en flottbas på Hanö utanför Karlshamn! Tack vare blockaden blomstrade handeln med Storbritannien i Göteborg – och var mycket lönsam. Även blockadbrytningen skedde med statens passiva samtycke. Bröderna köpte bland annat trävaror, järn och spannmål billigt i Sverige, där ingen annan avsättning fanns. I England rådde däremot brist på dessa varor. Tillbaka till Göteborg fraktades kolonialvaror och tyger, som naturligtvis var eftersökta. Handeln var brokig och involverade både Tyskland, Baltikum och Nordamerika. Bröderna gjorde goda affärer tack vare blockaden, men säg den nåd som varar för evigt! 1814 blev det fred i Europa och länderna kunde handla fritt. I samband med det fick Robert (liksom många andra) svårigheter. På pappret var han solvent[1] men en stor del av hans fordringar var osäkra. Han tvingades likvidera sin firma och efter skuldnedskrivning gick det jämnt upp.

James hade 1814 gift sig med Margarete Eleonora Bagge (1795–1857). Hennes far var den framgångsrike affärsmannen och kommerserådet Carl Bagge (1754–1818). Svärfadern ägde fastigheten på Södra Hamngatan 5 i Gö-

[1] Tillgångarna var cirka 500 000 riksdaler och skulderna cirka 400 000 riksdaler.

teborg. Där bodde James med familj samtidigt som huset användes som kontor för firman. Bagge hade utmärkta förbindelser inom Göteborgs affärs- och maktelit, bland annat till kretsen runt Ostindiska kompaniet. Man kan gissa att svärsonen hade stor nytta av det – i varje fall var han snart etablerad i sitt nya land.

Huset i centrum: Södra hamngatan 5, James Dicksons hem (författarens foto)

James var en mycket begåvad affärsman. Han sägs ha haft hårda nypor och ett öppet sinne för nymodigheter, som ny teknik. James hade klarat krisen vid krigsslutet bättre än sin bror, även om han ska ha förlorat halva sin förmögenhet då. Från och med 1816 verkade bägge bröderna i James firma, James Dickson & Co med den tredje brodern Peter (1786–1867) som ombud i London. James var den drivande kraften i firman som bar hans namn och ägde den största andelen, 5/12. Peter ägde 1/3 och Robert 1/4. Firman handlade i första hand med Storbritannien, där Peter skötte affärerna. Där var industriali-

seringen i full gång och till den krävdes timmer[1]. I Sverige fanns enorma skogstillgångar som väntade på att exploateras. I början hade firman köpt timmer runt Göteborg, men det räckte inte långt. I Värmland fanns stora skogar. I synnerhet var det gott om gammal skog, som var eftersökt för grövre virke. Traditionellt hade Norge dominerat handeln med England, men där började tillgången på grövre virke nu sina. Vid den här tiden hade möjligheterna att transportera virke från Värmland förbättrats i och med att Trollhätte kanal hade öppnats år 1800. Viktiga pådrivare när det gällde denna strategiska transportled var familjen Bagge, främst en bror till James svärfar. Man kan ana att möjligheterna i Värmland var ett samtalsämne vid familjemiddagarna.

[1] Bland annat till stödbjälkar i kolgruvorna, timmer till skeppsbygge och senare syllar till järnvägarna.

Peter Dickson of London (troligen början av 1860-talet)

Vid den här tiden drev man sågar med vattenkraft. Forsarna vid Trollhättan hade ända sedan 1400-talet utnyttjats som drivkraft, i början för en kvarn. Nu använde man den i sågverk och ett av dem arrenderades av firman. Timret flottades till Trollhättan där det sågades upp och fraktades vidare till Göteborg på båtar. Snart köpte familjen bruk i Värmland. Andelar i Dejefors–Forshaga köptes[1] successivt 1819–1825. Här var brukskulturen gammal. Sågen i Dejefors hade anor från 1600-talet och export hade skett sedan 1770-talet. Men nu var det dags för stordrift och sågverket skulle under Dicksons tid bli Värmland

[1] Av firman och Peter Dickson.

största. Där byggdes även Värmlands första bruksbana[1], en snutt järnväg på cirka en mil mellan Dejefors och Forshaga. I början var denna driven av hästar.

Affärerna gick bra och expansionen fortgick mer eller mindre kontinuerligt. Ett undantag var dock en kris runt 1826, som sägs ha gett bröderna tankar på att flytta tillbaka till Skottland. 1844 köptes Edsvalla bruk, med stora skogar. Med tiden förvärvades mycket mark uppströms utmed Klarälven och Norsälven, ända in i Norge. Firmans huvudaffär var timmer men med bruken man köpte fick man även betydande tillverkning av stångjärn, som även det expanderades. Familjen var aktiv för att förbättra infrastrukturen utmed vattenvägarna. Man verkade också politiskt för att sänka tullar och avgifter som hindrade handeln. Produktionen ökade snabbt och det tycks inte ha varit något problem att sälja varorna. Länsstyrelsen i Värmland slets mellan oro för att skogsråvaran skulle ta slut och glädje över pengaregnet över den fattiga regionen. Det var James själv som skötte affärerna i Värmland. Brodern Robert skötte skeppsbyggandet och frakterna och Peter säkrade avsättningen i Storbritannien.

Så småningom minskade mycket riktigt tillgången på det eftertraktade grövre virket, precis som tidigare i Norge. James hade dock varit förutseende och redan i mitten av 1820-talet hade han börjat köpa upp egendomar i Norrland. Till detta återkommer jag i ett senare kapitel.

---

[1] Ingår idag i Klarälvsbanan, som är en 9 mil lång cykelled, anlagd på den gamla banvallen mellan Hagfors och Karlstad.

Kommerserådet

Det kan vara dags att ta en paus i skildringen av familjefirman för att titta lite närmare på dess grundare och primus motor, kommerserådet James. Det blir lite spekulativt. Hans affärer är väl dokumenterade men det är svårare att hitta information om hans personlighet. Kontrasten med hans barn och barnbarn är påtaglig. Delvis beror det på att de som individer var färgstarka och därmed ett bättre stoff för anekdoter. Men jag tror också att bristen på massmedia under det tidiga artonhundratalet spelar in. Som på många andra områden innebar århundradet en explosion. Ett exempel är att tidningarnas upplagor fyrtiofaldigades.

Det är tydligt att James var en duglig och dedikerad affärsman. Han tycks ha styrts mer av nytta än känslor och hade namn om sig att vara hänsynslös i affärer. Utifrån hans karriär kan man konstatera att han var långsiktig och hade förmågan att se vilka möjligheter som fanns när omständigheterna förändrades. Av bevarade porträtt att döma förefaller hans bror Robert ha haft stil men James ser rätt tråkig ut. På ett av dem känner jag igen pappas mun, men det kan vara inbillning. I varje fall tycks pappa och gamle James ha haft en liknande rastlöshet. James låg ständigt på för nya affärer, orolig att missa ett tillfälle. Till skillnad från senare generationer i familjefirman anammade han snabbt tekniska nyheter. Privat var han tillbakadragen och tyckte om att läsa. Det finns

tecken på att han var en god psykolog, vilket kanske hjälper till att förklara hans framgångar. Tillsammans med köpet av Edsvalla bruk förvärvades en egendom som heter Höglunda. Det är en gård med medeltida anor. James lät plocka ner den gamla mangårdsbyggnaden där och bygga upp den på annan plats. På den tomma tomten byggde han en magnifik herrgård[1]. Den gav han till sin dotter Carolina och hennes man greve Pontus von Rosen. Den senare var känd som en fattig och oduglig slarver, men det kompenserades av hans grevetitel. Nästan två hundra år senare går det inte att avgöra om det var list från James sida att placera paret i obygden, där det var svårt att göra av med pengar. I varje fall tycks det ha fungerat bra, för när greven dog 1877 fanns det 1 ½ miljon kvar till Carolina och barnen.

Efter James död 1855 fortsatte familjefirman att blomstra i fyrtio år. Faktum är att firmans allra lönsammaste år inträffade då. Under denna period handlade det dock mer om att fortsätta i samma spår än att skapa något nytt. James sägs ha varit god för 3 ½ miljoner riksdaler vid sin död trots att han då redan hade gett bort åtskilligt till sina sex barn. Inte så illa för en invandrare! Förutom filantropi tycks han inte ha varit intresserad av att använda sin rikedom till annat än nya affärer. Till skillnad från sina söner skaffade han sig aldrig något palats utan bodde till sin död i huset på Södra Hamngatan 5 som han hade tagit

[1] Arkitekt var Victor von Gegerfelt. Byggnaden hade en för tiden ovanlig engelskinspirerad stil med gult tegel utan puts.

över från svärfadern. Han ägde egendomen Överås i Örgryte, men använde den som sommarställe[1].

Pastoral idyll med Örgryte gamla kyrka i bakgrunden (mitten av 1800-talet)

[1] Mangårdsbyggnaden var vid James tid en enkel röd timrad länga i två våningar.

James Dickson & Co. II

Tidigare har jag berättat om firmans verksamhet i Värmland. Parallellt med den hade James börjat köpa egendomar i Norrland, som vid denna tid var en oexploaterad provins. Redan i Värmland var mönstret för firmans affärer etablerat: uppköp av egendomar, kraftig expansion, effektivisering och vertikal integration. Det senare innebar att firman ägde skogarna, sågverken och båtarna som produkterna transporterades på. I Norrland drevs detta ännu längre, och firman byggde skeppsvarv och hamnar. Successivt introducerades också en ny generation i firmans arbete. Den underliggande faktorn var att världshandeln expanderade under 1830-talet och framåt.

För att börja med förvärven köpte James 1826–32 egendomar utmed Ljungan, i Matfors och Svartvik nära Sundsvall. I dessa ingick enklare sågverk och lastageplats. Ett varv startades genast i Svartvik och ett år senare startades järnbruk i Matfors. Utmed Umeälven i Västerbotten köpte James runt 1840 sågverket i Baggböle och anlade lastageplats i Holmsund. Nära Gideälven i norra Ångermanland köpte han sågverket i Husum, 1846. Vid Ljusnan i södra Norrland inköptes 1852 Askesta, där det byggdes en såg och Sandarne, där det byggdes en lastageplats. Sammanfattningsvis hade alltså egendomar köpts vid fyra norrlandsälvar. Timret flottades i älven till sågverken. Fram till 1850-talet drevs alla firmans sågverk vattenkraft, vilket innebar att de måste ligga vid forsar. För att trans-

porten av det sågade virket skulle bli så enkel som möjligt köpte James sågar så nära hamnen det gick. När firman tog över en såg mångdubblades produktionen och transporten från sågverk till lastageplatsen vid kusten effektiviserades genom förbättrade vattenleder eller järnväg. Runt anläggningarna byggdes samhällen, ofta med kyrka och skola, för de anställda.

James var starkt engagerad i de norrländska egendomarna och sägs så sent som 1847, vid sextiotre års ålder, ha besökt dem. Men den som under denna tid ledde verksamheten i Norrland på plats var hans brorson James. Eftersom många i släkten har samma förnamn behöver vi särskilja dem. Redan de själva tillämpade i andra generationen mellannamnen Robertson och Jamesson efter sina fäder, förkortat R:son respektive J:son. Den James vi nu möter heter alltså James R:son Dickson, allmänt benämnd brukspatron.

James R:son Dickson (1810–1873) studerade i Montrose och England till sexton års ålder och började därefter 1827 i firman. Han fick burskap i Göteborg 1836 och blev då chef för anläggningarna i Norrland och residerade i Svartviks herrgård. 1840 blev han delägare i firman. Han tycks ha brått mer på sin farbror än sin far och var en både skicklig och hänsynslös affärsman. Under hans ledning förvärvades stora skogsarealer utmed de älvar där firman var verksam. Vilka metoder som här användes, vilken roll James hade i detta och hur stora arealerna var är idag svårt att klarlägga. Det talades om att bönderna av-

lurades sin skog till underpriser, något som än idag kallas ”baggböleri” efter Dicksons sågverk i Baggböle. Säkert gjorde enskilda bönder dåliga affärer och säkert var affärerna mycket lönsamma för firman. Å andra sidan var skogen i sig nästan värdelös för bönderna.

Brukspatron James R:son Dickson (troligen runt 1870)

Det hörs på namnet att baggböleri är något fult. Men det som faktiskt hände i Baggböle är något annat än att lura av bönder sin skog till underpris. Bolaget hade avverkningsrätt uppströms vid Ume- och Vindelälven, där kronan ägde den mesta skogen. Firmans såganläggning i Baggböle förbrukade dock mångdubbelt mer än det man hade rätt till. Skillnaden fick myndigheterna att höja på ögonbrynen.

I processen som följde dömdes inspektören på Baggböle för att ha uppmanat bönderna i trakten att hugga timmer på kronans skogar. Ägarna till sågverket, alltså några medlemmar av familjen Dickson, blev också fällda, på indicier. Enligt dåtida lag hade dock den som var dömd

utan fullt bevis[1] möjlighet att svära sig fri. I juni 1850 svor sig brukspatron James Dickson, med fingrarna på bibeln, fri från att ha någon kännedom om brottet. Detta skedde först i Lycksele tingslag, därefter i Degerfors[2] tingslag. Därmed var saken klar, och James kunde frikänd resa hem till Svartvik igen. I allmänhetens ögon hade han dock ljugit, och därmed förlorat sin heder. Det var en skandal. Vad brukspatronen kände går det inte att veta men efter rättegången lämnade han Norrland (där hans kusin Oscar tog över) och några år senare även firman.

Resten av livet ägnade James R:son åt arbete i stadsfullmäktige, styrelsearbete och filantropi. Bland annat skänkte han medel till en ny byggnad till Göteborgs navigationsskola. Jag noterar att beloppet uppgick till 60 000 riksdaler (senare tillkom ytterligare 13 000). Han grundade också Dicksonska folkbiblioteket, stadens första. Detta var alltså ett bibliotek där vem som helst, oavsett samhällsställning, avgiftsfritt kunde låna böcker. Det placerades i arbetarstadsdelen Haga, för att komma nära sin målgrupp. James dog i sextioårsåldern och lämnade efter sig 3,2 miljoner riksdaler.

Samtidigt som brukspatron James R:son Dickson blev delägare i firman 1840 blev även hans fem år yngre kusin James J:son Dickson (1815–1885) det. Han var kommerserådets äldsta son. Efter studier vid Göteborgs handels-

[1] Fullt bevis kunde vara eget erkännande eller två samstämmiga vittnen.

[2] Degerfors i Västerbotten, inte det i Värmland.

institut och Uppsala universitet började han som kontorist i firman vid 18 års ålder. Fyra år senare, 1837, flyttade han till London och började arbeta i sin farbror Peters agentur. Några år senare övertogs affärerna av firman Dickson Brothers, där han blev föreståndare. Han blev kvar i London till 1847, då han återvände till Göteborg. Denne James beskrivs av alla källor som en duglig affärsman. Han ska också ha utmärkt sig genom att, till skillnad från några av sina släktingar, vara en hedersman med oklanderlig vandel. Tillbaka i Göteborg hamnade han i firman i skuggan av den fortfarande aktive fadern, kommerserådet. Vid faderns död 1855 var det brodern Oscar som övertog den ledande rollen. James stannade dock i firman. Oscar skickade fram honom när hans ärlighet och goda anseende behövdes. James ägnade dock allt mer tid åt andra aktiviteter, som Bergslagsbanan och Göteborgs stadsfullmäktige. Under många år var han ordförande i stadens fattigvårdsstyrelse. Vid den här tiden förväntades det av rika att de skulle bidra till samhället och hjälpa dess utsatta. Det gjorde i princip alla i släkten, men James J:son var ovanligt generös och omtänksam. Han var troende av den alltför ovanliga sort som tog sin religion på allvar och tillämpade den på sig själv. Detta hindrade honom dock inte från att bygga sig det magnifika palatset Överås i Örgryte på tomten han övertog efter sin far. Där anlades en vacker park, stor kökträdgård och växthus som bland annat varje år producerade 3 ton vindruvor.

James J:son Dickson (troligen runt 1860)

Jag har nämnt att kommerserådet fick sex barn. Det var fem söner och en dotter, den Carolina som gifte sig von Rosen. Av sönerna var tre aktiva i firman. Det var den äldste, James, son nummer tre, Robert och son nummer fyra, Oscar. De övriga två var Charles Peter J:son Dickson (1817–1858) och Axel J:son Dickson (1826–1899). Charles Peter dog barnlös bara 41 år gammal. Axel ägde godset Kyleberg, som han lyfte ur förfall till en modern mönstergård. Han grundade en bank, Wadstena Enskilda Bank, men den gick omkull på grund av förskingring[1]. Axel förlorade hela sin förmögenhet och försörjde sig därefter som disponent på ett av brodern Oscars gods.

[1] Av bankens föreståndare.

Axel och Charles Peter Dickson med fruar och okänd man (troligen runt 1850)

Av de tre sönerna i firman hade Robert (1819–1903) minst inflytande på firmans affärer. Men han ligger mig närmast om hjärtat eftersom han var min farfars farfar. Enligt mönstret kallas han Robert J:son Dickson. Jag har inte kunnat hitta lika mycket information om hans tidiga liv som om hans bröder James och Oscar. Klart är att även han skickades av sin far till London i tjugoårsåldern, alltså i början av 1840-talet. När hans bror James kallades hem till Göteborg 1847 övertog han ansvaret för Dickson Brothers.

Till skillnad från sin bror kom han mycket väl överens med sin farbror Peter. Robert J:son är känd av två skäl. Det första är en händelse som sägs ha inträffat 1853, under hans tid i London. Genom sin farbror ska han ha lärt känna en bankir, Lionel Rothschild. Denne sägs ha haft tillgång till en egen telegraflinje. I början av Krimkriget rådde stor oro i London runt utgången av kriget, vilket hade pressat ner priset på de brittiska statspappren.

Rothschild fick via sin telegraflinje positiva nyheter om kriget innan dessa blev kända för andra. Då sägs Rothschild och Dickson ha köpt statspapper för glatta livet, för alla medel de kom åt. När de goda nyheterna nådde London steg pappren kraftigt, och det var bara att sälja och plocka hem vinsten, som sägs ha varit fantastisk. Som så många goda historier är det osäkert om det innehåller någon sanning[1]. Grundläggande uppgifter stämmer inte faktamässigt: 1853 hade britterna inte gått med i kriget och det existerade ingen telegraflinje till Krim. Däremot hade Rothschild verkligen en välbelagd roll i Krimkriget, men den var betydligt mera patriotisk: han finansierade Storbritanniens deltagande[2]. När Robert kom tillbaka hem till Sverige var han uppenbarligen förmögen, men det går inte att fastställa varifrån pengarna kom. Av någon anledning blev han aldrig delägare i familjefirman. Kanske tyckte hans far att det redan började bli trångt där, kanske saknade Robert det rätta intresset. Dock tycks han ha haft en mycket god relation med sin far, för mot slutet av faderns liv sägs Robert ha varit den enda han litade på.

Robert J:son Dickson var av allt att döma en anspråkslös och sympatisk person. Efter sin tid i London ägnade

---

[1] Möjligen är historien byggd på en liknande om Rothschilds far Nathan som utspelade sig under Napoleonkrigen. Att sådana historier berättas om män med judiskt påbrå är inte ovanligt.

[2] Genom att förmedla ett lån på 16 miljoner pund till brittiska regeringen.

han resten av sitt liv åt filantropi, kulturella intressen och sitt gods Fimmersta. Under somrarna bodde han där och på vintrarna i huset vid Stora Nygatan 17 ½[1]. Varje vår brukade han tillbringa sex veckor i England. Till skillnad från många av familjens medlemmar var han frisinnat liberal. Mot slutet av sitt långa liv blev han blind. Det andra skälet att han är känd är att sägs ha varit förebild för den blinde mannen i Strindbergs Drömspel. På bilder strax innan sin död ser han tillfreds och milt road ut, trots sitt handikapp.

[1] Detta låter som något ur Harry Potter, men är resultatet av ett feltänk när kvarteret bebyggdes på 1850-talet. Idag kallas den 17B, vilket är mycket tråkigare.

Robert J:son Dickson (1902)

Men innan nästa kapitel av sagan kan det vara på sin plats att titta lite närmare på den tredje brodern i första generationen, Peter. Han flyttade alltså från sin födelsestad Montrose till London, där han slog sig ner som affärsman. Liksom bröderna i Sverige tjänade han en förmögenhet under Napoleonkrigen, dock i första hand på kolonialvaror. När firman bildades 1816 blev han som nämnts delägare. Under dess tidiga år sålde han dess produkter i London genom sin egen firma. Bröderna hemma i Göteborg tyckte att han på det viset fick för stor del av vinsten, så de skapade som berörts en helägd filial i London under namnet ”Dickson Brothers”. Peter fortsatte dock med sin egen firma parallellt. I Göteborg hade han egna lastplatser i hamnen för sina produkter. När James J:son

Dickson sade upp samarbetet med Peter tycks deras förhållande ha blivit frostigt. Därför blev det brodern Robert J:son som ärvde större delen av den barnlöse Peters förmögenhet. Med tanke på att Peter ägde 1/3 av firman och dessutom hade sin egen rörelse vid sidan om kan han ha varit den rikaste av de tre bröderna. För Robert, som tidigare tjänat egna pengar och ärvt sin far, innebar detta att han blev makalöst rik. Kanske var han rikast i landet, kanske var hans bror Oscar, tack vare stora inkomster från familjefirman, rikare.

Det fanns även andra personer värda att nämna i den andra generationen, utanför firman. Robert Dickson hade till exempel två söner vid sidan av James R:son: Edward och Charles. Edward R:son (1812–1883) skickades till New York för att sköta firmans affärer där. Tillbaka i Sverige bildade han en egen importfirma och gjorde sig känd som en excentrisk herre med tretton barn. Charles R:son (1814–1902) hade släktens antagligen största och fulaste polisonger men tycks ha varit en fin man. Han var läkare men lämnade yrket och övergick till politik och filantropi. Bland annat var han riksdagsman i bägge kamrarna (”högerfrihandlare”). Dessa och andra familjemedlemmar är mer sympatiska än de som var aktiva i firman. Om dem finns dock betydligt mindre skrivet.

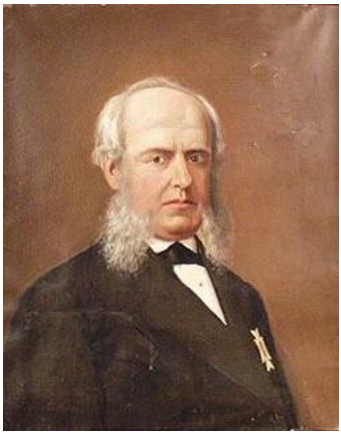

Charles R:son Dickson

En gammal bibel

Jag har en ägodel som har tillhört min farfars farfar, Robert J:son Dickson. Det är en bibel i svart, fint arbetat men slitet läderband. Spännet är i mässing och har initialerna RD ingraverade i snirkliga bokstäver.

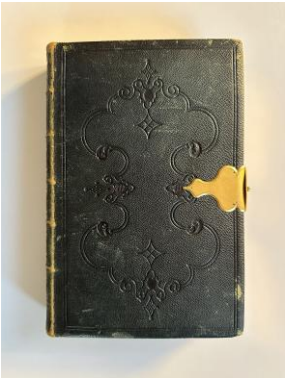

Robert J:son Dicksons bibel (författarens foto 2025)

På den första tomma sidan har någon, med stor säkerhet Robert själv, skrivit:

> In remembrance of
> Charles
> Born 24th January 1817
> Died 8th December 1858

Stilen är ålderdomlig, vacker och något slingrig. Charles var den tidigare nämnde Charles Peter, Roberts två år äldre bror Dickson. Han led av hjärtfel och dog relativt

ung – det sägs att han föll ihop över ett biljardbord. Längre ner på sidan har samma hand skrivit ner några bibelställen:

LV Isiah 6
2 Corinthians VI 2
VI Psalm 5

Vid det förstnämnda bibelstället ligger också ett av de tre bokmärkena i form av gröna sidenband. Stället lyder: ”Seek ye the LORD while he may be found, call ye upon him while he is near.” Roligare är några visitkort som ligger längst bak i boken. De är:

- C. G. Uggla
- James J Dickson (bror)
- Doctor Evert
- Öfverste Löjtnant C. S. Mörner
  Vid Kgl. Götha Artilleri Regemente (kusins barnbarn)
- Grefve Pontus von Rosen (svåger)
- J. P. Quensel (svärfar)
- Ferdinand Palm
  Capitaine au service de S. M. le Roi de Suède & de Norvège
- Grefve Pontus von Rosen (dubblett)
- Fröken Jeanna von Rosen (systerdotter, dotter till Pontus)

- Fröken Eleonore von Rosen (systerdotter, dotter till Pontus)

Samtliga visitkort utom Ugglas och Quensels är tryckta i snirklig skrivstil. Som synes är de flesta av visitkorten från nära släktingar och varför Robert har sparat dem vet jag inte. Jag har inte lyckats räkna ut när boken är tryckt. Mycket tyder på att visitkorten är från åren runt 1870, ungefär för tiden för min farfars fars födelse. Ett av dem är daterat 1870, Jeanna von Rosen gifte sig 1874 och systern 1876, samma år som Quensel dog. Någon kanske reagerar på att Robert, född i Sverige av svensk mor, uppenbarligen föredrog engelskan. Då kan jag berätta att min farfar Peter, född 1906, som barn talade norska med sin norska mor och engelska med sin far. Inom släkten talades alltså engelska ännu ett århundrade efter emigrationen.

Robert J:son Dicksons hus, Stora Nygatan17 ½, sett från Trädgårdsföreningen (författarens foto, 2025)

James Dickson & Co. III

1850-talet var en brytningstid i firmans verksamhet. Konjunkturerna var goda, affärerna gick bra och en ny generation tog över. Under decenniet byggdes firmans första ångsåg. 1853 var ett särskilt gyllene år i branschen. 1857 var däremot ett svart år men firman var solvent, och kunde utnyttja nedgången för att köpa mark av andra, som hamnat i trångmål. Som nämnts dog kommerserådet James 1855. Då flyttade Oscar Dickson tillbaka till Göteborg från Norrland och övertog ledarskapet för firman. De värmländska tillgångarna såldes av. 1858 dog James bror Robert, vilket fullbordade generationsskiftet i den svenska delen av familjen. (I London fanns Peter kvar.)

Oscar Dickson (1823–97) var näst yngst av James fem söner. Han studerade i Lybeck och på Göteborgs handelsinstitut. Arton år gammal började han arbeta på firman i Göteborg, var en kort tid i London och därefter i Norrland. 1850 blev han delägare i firman och chef i Norrland. Till skillnad från sina bröder, som var ganska försynta till sin läggning, var Oscar utlevande, energisk och karismatisk. Han var en mästare i konsten att sätta sprätt på pengar. På vissa sätt var han urtypen för en rik arvinge och det finns många historier om honom. Han var kompis och jaktkamrat med prinsarna Karl och Oscar, som sedermera bägge blev kungar, och prinsen av Wales, senare Edward VII. Oscar Dickson hade tillgång till över 15 000 hektar jaktmark. Senare blev han adlad (av Oscar

II) och några år senare friherre, den sista i Sverige. Han byggde det Dicksonska palatset på Parkgatan 2 i Göteborg med ett trettiotal rum åt sig och sin familj. Även hans välgörenhet var storslagen. Bland annat stödde han Nordenskiölds polarexpeditioner och Andrés ballongfärd mot nordpolen. Han var känd för sitt festande. Det var överdådigt och kunde gå över styr, som den gången han övade pistolskytte mot ett hotells kristallkronor och speglar. Han jagade och söp med andra framstående träpatroner, som Frans Kempe och Severin Axell. Dessa herrar kommer jag att återvända till.

Oscar Dickson (troligen 1890-talet)

Oscar var fysiskt stark och oförvägen. Vid ett tillfälle tog sig en man med laddad pistol in på hans kontor för att tilltvinga sig pengar men Oscar avväpnade honom. Han var hård och hänsynslös. Han avslog personligen på ett av sina besök i Norrland en vädjan från sina arbetare att gå från 12 till 11 timmars arbetsdag. I affärer använde han de

metoder som gav effekt utan etiska funderingar. Under hans tid rasade den andra Baggbölestriden. Även denna gång kunde firman svära sig fri, men nu via den lokale chefen. Oscar argumenterade för firmans sak och manövrerade gentemot kronan. Till slut avskedade han för syns skull några syndabockar från firman. Ordet ”rövarbaron” är i dubbel mening passande på honom.

Det var dock tydligt att Oscar inte bara hade ärvt pengar av sin far kommerserådet, utan även talang. Han var en skicklig affärsman, och fick förmånen att leda firman under dess verkligt gyllene år. Under andra halvan av 1800-talet var expansionen inom träindustrin enorm och den övertog järnbrukens gamla ställning som landets viktigaste exportindustri. Vid sekelskiftet 1900 stod trävaror för cirka 40 % av Sveriges export. Firman var länge störst i landet inom trävaror, och stod för cirka hälften av landets export av dessa (i värde). Firman var även tidvis det största rederiet, det ägde enorma arealer skog, hamnar, skeppsvarv och så vidare. Under en period sägs det ha varit Nordens största företag. Under Oscars ledning fortsatte firman att köpa skog, modernisera och bygga ut sina anläggningar samt förbättra logistiken. Han fokuserade arbetet främst på Ljusnans vattensystem. Älven rinner genom Härjedalen och Hälsingland, där den mynnar ut i Bottenhavet. Härjedalen var i början av Oscars tid otillgänglig för flottning vilket innebar att firman kunde köpa stora arealer billigt. Samtidigt arbetade man för att förbättra flottningsmöjligheterna. 1858 fastställdes det förs-

ta reglementet för flottning i Ljusnan, på tillskyndan från bland andra firman. Senare förbättrades flottningen successivt, bland annat genom en flottningsförening.

Under 1850-talet började firman som sagt bygga ångsågar. Den nya tekniken ändrade förutsättningarna för timmerhanteringen. Vattendrivna sågar måste placeras vid forsar eller fall medan ångsågar kan byggas där det är logistikmässigt praktiskt. 1858 färdigställdes ångsågverket vid Askesta vid Ljusnan och järnvägen mellan Askesta och Sandarne, där firmans hamn låg. Den senare gav firman i praktiken monopol på transporterna den sista biten till havet. Sågverket led till en början av problem. 1869 brann sågverket och lokverkstaden ner, varvid man byggde ett nytt, modernt sågverk där man drog nytta av erfarenheterna från det första försöket. Askesta 2.0 kom att bli en av sin tids allra största anläggningar i sitt slag.

Firmans kontor på Östra Hamngatan 17 (nyare bild)

Den första ur den tredje generationen och den sista i släkten som gick in i firman var hovstallmästaren James Fredrik Dickson (1844–1898). Han var son till James J:son. Han föddes i London under faderns tid där och fick sin utbildning på Eton. Naturen hade skänkt honom många gåvor. Han var atletisk och såg bra ut och liksom så många av sina släktingar var han en duglig affärsman med gott omdöme. Tyvärr var han av allt att döma en ovanligt osympatisk person som helt saknade etisk kompass. Han uppträdde illa mot tjänstefolket och andra som han hade makt över. I affärer utnyttjade han utan förbarmande sitt övertag. Vid sidan av firman ägnade han sig åt omfattande privat låneverksamhet, vilket inte förbättrade hans anseende[1]. Hans föräldrar och tre syskon var starkt engagerade i socialt arbete och välgörenhet men James Fredrik verkar ha saknat empati. Snarare var han sadist. Ett av hans favoritskämt var att lura i sina vänner hasch[2] och sprit och sedan lämna dem hjälplösa i förnedrande situationer. Vid arvsskiftet efter fadern gynnades han på syskonens bekostnad och blev därmed en av de rikaste i släkten och landet. Han är känd för slöseri och festande, som till slut ledde till hans död. Också hans farbror Oscar var en rumlare men han hade en resning som James Fredrik saknade. Hans farbröder och hans far fick rycka in då

[1] Diskontot var under denna period runt 4 % men James Fredrik tog 14 %. Det var inte en ovanligt hög ränta i sammanhanget, men så kallade procentare var föraktade.

[2] Pulvriserat, via cigarrer, mat eller dryck.

han hade uppträtt extra illa. Ett exempel är när en tjänstekvinna fött hans barn och blivit ivägskickad utan ett öre. Ett annat är när James Fredrik skulle hämnas på en vän för att denne inte ville ta på sig skulden för en av hans kvinnoaffärer. För att komplettera listan var James Fredrik även spelare och antisemit. Till och med kungen sägs ha försökt prata förstånd med sin stallmästare, men till ingen nytta. Till slut uteslöt Oscar honom ur firman.

James Fredrik Dickson

Många medlemmar av släkten hade skaffat sig lantegendomar och byggt palats. James Fredrik hade storslagna planer. Han köpte den gamla egendomen Tjolöholm utanför Göteborg för att uppföra ett nytt slott där. Herrgården på platsen revs och bygget påbörjades, men just då dog han. Sättet det skedde är legendariskt. Stupfull ställde han sig med ena foten på ett bord, föll och skar sig i ett finger. Han lindade metallen från en champagnekork på såret och fortsatte festa i fjorton dar. Blodförgiftning tillstötte och några veckor senare avled han i våldsamma

plågor. Trots hans slöseri var nettot i hans dödsbo 9 ½ miljoner. I hans vinkällare fanns 20 000 buteljer av ädla årgångar, framför allt från Bordeaux. Efter hans död genomförde hans änka Blanche bygget. Slottet blev en säregen skapelse med exteriör i tudorstil, inredning i Arts & Crafts och med för tiden ultramodern teknik.

James Fredrik Dickson (1889)

Förutom det misslyckade försöket med James Fredrik togs inga medlemmar av den tredje generationen in i firman. Varför vet jag inte, Oscar hade själv flera söner. Kanske hade ingen av dem de egenskaper som krävdes, kanske brydde sig ingen längre. I stället hade firman 1867 tagit in en extern delägare, Morten Edvard Wærn. De gyllene åren upphörde mot slutet av 1870-talet och skogsindustrin gick in i en konsolideringsfas. Nästa skede dominerades av pappersmassan, men på den fronten var firman passiv. I stället avvecklades den successivt under Oscars senare år. Den delades upp i mindre företag, bland annat

Svartvik AB och Sandarne AB. Under 1890-talet avvecklades de sista innehaven och firman lades ner. Därmed var dess åttioåriga historia över[1]. Den hade spelat ut sin roll i Sveriges och Norrlands industrialisering. Baron Oscar Dickson dog 1897 som Sveriges rikaste, och sägs ha lämnat flera tiotals miljoner efter sig, trots sitt utsvävande liv. Andra tog över. Som exempel hade innehaven vid Umeälven, bland annat Holmsund, sålts till ett konsortium där Frans Kempe ingick. Idag förvaltas stora delar av firmans tidigare egendomar av SCA.

[1] Familjens ägarintressen i de gamla Dicksonföretagen tog dock inte slut där. Ännu min farfars far hade i början av nittonhundratalet ägarintressen och styrelseuppdrag i bland annat Svartviks AB.

Kvinnorna

Skillnaden mellan könen i livsvillkor var stor under artonhundratalet. Kvinnorna var helt underordnade männen. Den andra generationen i släkten Dickson i Sverige bestod av tio personer. Endast två av dem var kvinnor. Men nästan alla männen var gifta och senare generationer hade ungefär lika många söner som döttrar. I skriftliga urkunder dominerar dock männen stort. Männen skapade och förlorade förmögenheter, reste, jagade, festade och hade älskarinnor. Kvinnorna födde barn och skötte hemmet. I den mån de märktes annat än som barnaföderskor var det ofta för att de engagerade sig i filantropi och socialt arbete.

Ett exempel på detta är Cecilia Eliza Beatrice Dickson (1852–1941), dotter till James J:son Dickson. Hon var syster till den ökände James Fredrik Dickson och dennes motsats i både karaktär och handling. Bland annat var hon helnykterist. Från fadern övertog hon socialt engagemang och från sin moder en stark kristen tro. Denna var av ett slag som lade på henne en plikt att handla och göra det som hon ansåg var rätt. När hon var ungefär trettio bodde hon under en tid i London tillsammans med sina föräldrar. Storbritannien var en mognare industristat än Sverige och där hade det växt fram organisationer för att förbättra arbetarnas situation. Beatrice fick kontakt med dessa och tillbaka i Göteborg startade hon svenska motsvarigheter. 1884 bildade hon tillsammans med sin mor

den första svenska blåbandsföreningen på Överås, där hon bodde med sina föräldrar. Supandet var ett stort problem vid denna tid. Blåbandsrörelsen arbetade för nykterhet baserat på kristen tro och blev med tiden en stor folkrörelse. 1891 bildade hon Göteborgs KFUK (”Kristliga Föreningen av Unga Kvinnor”) och några år senare blev hon ordförande i riksorganisationen. Hon gifte sig aldrig. Hela sitt långa liv arbetade hon idealistiskt inom KFUK, blåbands- och scoutrörelserna. Hon byggde församlingshem, skolor, semesterhem och skyddshem. Hon gav bort stora summor och fick många av sina rika släktingar att göra detsamma.

Beatrice Dickson.

Beatrice Dickson

En annan aktiv kvinna var Blanche Charlotta Dickson (1852–1906). Hon var Axel J:son Dicksons äldsta barn

och växte upp på faderns gods Kyleberg och hos moderns släkt i Skottland. Genom sitt äktenskap med James Fredrik Dickson var hon samtidigt svägerska och kusin till Beatrice. Hon bryter könsstereotypen genom att som nämnts vara byggherre till det spektakulära Tjolöholms slott. Hon engagerade sig även socialt. Bland annat uppförde hon bostäder och en kyrka för arbetarna på slottet och bedrev välgörenhetsarbete bland Göteborgs fattiga. Till James Fredriks minne lät hon bygga ett konvalescenthem för fattiga. Även hennes död avviker. Tillsammans med sin syster Caroline[1] reste hon 1906 till Ceylon för att hälsa på deras två bröder som drev en teplantage där. På väg hemåt dog hon av dysenteri. Hon begravdes därmed inte med sin make i familjegraven[2] vid Örgryte gamla kyrka utan i Indiska oceanen.

[1] En av de yngsta av Axel J:son Dicksons många barn, 21 år yngre än Blanche. Ej att förväxla med sin kusin Caroline Wijk.

[2] Där ligger en stor del av släkten, bland annat kommerserådet och Oscar. Även mina föräldrar vilar där, liksom min lilla syster som dog i mammas mage. Där ska även jag ligga.

Blanche Dickson

Till slut vill jag berätta om Beatrices äldre syster Caroline Wijk (1846–1918). Hon var gift med Olof Wijk, som var en framgångsrik affärsman och politiker, bland annat talman i riksdagens andra kammare. I likhet med Oscar Dickson var han god vän med Oscar II och en av de sista att bli adlade i Sverige. Han tycks ha varit en ovanligt sympatisk person och jag kan inte låta bli att lägga märke till likheten med Carolines far. Caroline ägnade sig under hela sitt liv åt mecenatskap och välgörenhet med stor generositet. Hon stödde bland annat KFUM och KFUK. Även Göteborgs högskola (senare universitet) fick stora donationer. Hon byggde ett hus för änklingar med små barn och satte upp ett hem för sjuksköterskor. Senare i livet var hon stor bidragsgivare för Göteborgs konserthus. Strax före sin död testamenterade hon nästan två miljoner kronor till en fond för ”allmännyttiga kulturella eller

välgörande ändamål". Stiftelsen finns kvar än idag, med mer än 120 miljoner i tillgångar. Caroline Wijk tycks ha varit en mycket ödmjuk och sympatisk människa.

Caroline Wijk, född Dickson

Släkten Dickson

Släkten Dickson definieras av firman James Dickson & Co. och dess framfart under de åttio år den existerade. Från en bit in i artonhundratalet var nästan alla familjens medlemmar rika. I den här framställningen har jag främst uppehållit mig vid delägarna eftersom det är där de intressanta historierna finns. Men majoriteten av släktens medlemmar var betydligt vanligare och levde ganska ordinära liv – om än i överflöd. Men mot slutet av artonhundratalet blev skillnaderna inom släkten stora. De få delägarna i firman var fabulöst rika. Medlemmarna av den tredje generationen, vars arv hade delats upp flera gånger i stora syskonskaror, hade betydligt mindre. En av kommerserådets söner, Axel, hade förlorat allt han ägde.

Axel J:son Dickson (troligen 1860-talet)

Tack vare de många sönerna fanns det gott om kandidater att ta över efter grundarna. Det första generationsskiftet gick också utmärkt. Den andra generationen var lika driftig som den första och den snabba expansionen fortsatte. Man kan dock konstatera att firman aldrig byggde någon massafabrik eller pappersbruk. Detta var en helt ny och viktig del av skogsindustrin som växte snabbt under andra halvan av artonhundratalet. Jag gissar att kommerserådet hade hoppat på det tåget men hans söner lät det ånga förbi. Överlämningen till den tredje generationen påbörjades men avbröts. Oscar lär ha sagt att det inte fanns några lämpliga kandidater. I stället avvecklades firman. När det gäller livsstil är kontrasten mellan första och andra generationen dramatisk. De skotska bröderna som kom till Sverige hade själva skapat sin rikedom och var medvetna om pengars värde. De levde bekvämt men slösade inte. Andra generationen var betydligt mera intresserad av att använda sina pengar. Många levde överdådigt och vräkigt. De som hade råd byggde palats eller till och med slott för att kunna ordna grandiosa fester för sina adliga och kungliga vänner.

Så gott som alla i släkten gav bort betydande summor för att hjälpa behövande – ofta anonymt. Det förväntades av välbärgade. Med en svag, fattig stat och stora klyftor i samhället behövdes det. Vissa medlemmar av släkten gjorde detta till det centrala i sina liv. Man kan urskilja två drag i släkten. Det ena är driftighet och affärssinne, det andra religiöst färgad idealism. Kluvenheten personifieras

av brukspatron James R:son Dickson. Han tillbringade första delen av sitt liv med att tjäna pengar som kallhamrad brukspatron och andra halvan med att använda dem för att göra gott.

Jag har berättat om James J:sons dotter Beatrice Dickson, som var helnykterist och ägnade nästan hela sitt liv åt ideellt arbete för de fattiga, och hennes syster Caroline. Även deras bror Axel Edvin var religiös och aktiv och sträng nykterhetskämpe. Kontrasten med deras bror James Fredrik – släktens svartaste får – är stor. Det finns en historia om de två bröderna som kan vara värd att återge. Axel Edvin hade bjudit James Fredrik till sitt slott Vikaryd på middag tillsammans med ett antal andra herrar. Middagen hos helnykteristen var naturligtvis fri från starka drycker, vilket inte passade James Fredrik. Han frågade sin bror om han hade kvar käppen han tidigare hade gett honom. Visst! James Fredrik frågade om han kunde få se den, och när den anlände skruvade han av toppen. Där fanns en liten flaska med brännvin som James Fredrik raskt tömde. Helnykteristen Axel Edvin hade alltså promenerat runt med sprit i kryckan! Herrarna skrattade gott åt detta lilla spratt och James Fredrik hade fått den sup han tyckte varje middag krävde. De flesta i släkten befann sig dock mellan dessa extremer. Flera köpte gods på landet och ägnade sig åt att sköta dem.

James, Olof, Nancy och Axel Edvin Dickson (cirka 1902)

Politiskt var naturligtvis de allra flesta anglofiler och frihandelsvänner. Många blev med tiden konservativa för att inte säga reaktionära men andra var liberala. Känt är att Oscar Dickson var aktiv för ståndsriksdagens avskaffande 1865. Dagen då beslutet fattades, 7 december, tillbringade han hela morgonen hos kungen (Karl XV). Det är lite ironiskt att han, vars fru var högadlig och som senare själv skulle adlas, verkade för avskaffandet av adelns politiska maktställning. Det tycks som om han, baron eller inte, i själ och hjärta var borgerlig.

Karl XV med jaktsällskap, Oscar Dickson till vänster med kungens arm på sin axel.

I och med att firman avvecklades under 1890-talet försvann släktens inflytande. Rikedomen fanns till en början kvar men späddes ut i varje arvskifte och minskade dramatiskt vid olika krascher. Det var nog inte helt lätt för dem som växt upp i våldsamt överflöd under andra halvan av artonhundratalet att anpassa sig till ett enklare liv när de blev vuxna. Ett exempel på hur det kan gå är Vikaryds slott. Det byggdes som sommarresidens av Axel Edvin 1886 och beboddes av hans änka Nancy efter hans död. I mitten av fyrtiotalet blev situationen ohållbar. Höga skatter, dyrt underhåll och svårighet att hitta hembiträden gjorde att hon beslutade att riva det. 1946, efter bara sextio år jämnades det med marken. Men sonen James (1899–1980), känd för att ha haft en snok med sig i riksdagen, drev jordbruket vidare, liksom senare sonsonen Archibald. Nu är det hans dotter Susanne och hennes man Peter som driver gården. De hör till de tämligen säll-

synta godsägarna i släkten nuförtiden. I övrigt är det främst de släktgrenar som har adliga namn som fortfarande sitter kvar på lantegendomar. De industrier och de stora skogstillgångar några av släktens medlemmar byggde upp lever dock vidare.

Ett drag jag slås av när jag läser om släkten under artonhundratalet är hur släktkär man verkar ha varit. Det fanns schismer och slitningar men i stort höll man ihop och man umgicks mycket. Så var det med bröderna i den första generationen och lika mycket mellan James söner i andra. I tredje generationen började kusinerna gifta sig med varann. En annan lite rörande detalj är att även vänskapsbanden utanför familjen verkar ha varit djupa och varat i generationer. James Dicksons hus på Södra Hamngatan hade som grannar på ena sidan en familj von Rosen och på andra familjen Wijk. Göteborg var vid denna tid en liten stad men jag tror inte det är en slump att damer födda Dickson senare bar namnen von Rosen och Wijk.

Den etiska frågan

När man skriver om släkten Dicksons öden under artonhundratalet är det omöjligt att inte fundera över den etiska frågan. Släkten blev ofantligt rik i en tid då skillnaderna mellan rikt och fattigt folk var enorma. De fattiga åt dålig mat och var ofta undernärda; de frös och slet[1]. Dessutom påmindes de titt och tätt om att de var mindre värda än de rika, som de tvingades visa respekt. Var familjens verksamhet försvarbar? Var vissa av dem – eller rentav alla – skurkar, som byggde sin rikedom på andras armod? En väg att närma sig problemet är att försöka värdera den övergripande effekten av släktfirmans verksamhet. Bidrog den till att göra Sverige till ett bättre eller sämre land för sina medborgare?

Firman James Dickson & Co. var under en stor del av seklet landets största producent inom skogsindustrin. Man tillverkade även järnvaror. Firman exporterade skogs- och järnvaror och importerade andra industrivaror. Den stod för en betydande del av landets exportintäkter. Tidvis var den landets största rederi och en av landets största skeppsbyggare. Firman var pådrivande och finansiär av viktiga satsningar på infrastruktur. Järnhante-

[1] Däremot är skillnaden i vuxnas livslängd mellan olika klasser överraskande nog ett nyare fenomen. Förklaringen är att det under artonhundratalet främst var infektionssjukdomar som dödade i förtid. De drabbade utifrån exponering snarare än klass. Rika män förkortade också sina liv med tobak, sprit och för mycket mat.

ringen och skogsbruket var landets viktigaste näringar. Firman bidrog till deras kraftiga expansion, som blev en motor i landets industrialisering. Denna bidrog i sin tur till att befolkningen fick det betydligt bättre. En del av det firman sysslade med kan beskrivas som ”kreativ förstörelse”, men den övergripande effekten för landet var positiv. Följderna på det lokala planet är svårare att bedöma. Det fanns förlorare i form av till exempel utslagna konkurrenter och bönder som gick miste om inkomster sedan de sålt sin skog. Tidvis tog firman så mycket virke ur skogen att ordet ”rovdrift” är motiverat. Det finns uppgifter om att man betalade sina arbetare dåligt. Jag har dock inga fakta om hur firman betedde sig i jämförelse med konkurrenterna. De positiva effekterna i form av nya arbetstillfällen, uppsving för det lokala näringslivet och bättre infrastruktur var samtidigt betydande.

När det gäller olika individers handlingar blir bilden brokig. Enstaka episoder och desto fler omdömen har överlevt, i synnerhet från slutet av artonhundratalet, men det är svårt att bedöma människor på sådant underlag. Ett ord som ständigt återkommer om ledarna i firman är att de hade ”hårda nypor”. Hur illa eller väl de behandlade anställda och andra enskilda individer är svårt att veta. Att brukspatron James R:son Dickson begick det brott han svor sig fri från är det få som betvivlar. Men hur var han mot sina underordnade? Att Oscar Dickson var hänsynslös och att James Fredrik kunde behandla människor mycket illa är däremot väl belagt.

Tjolöholms slott, Blanche Dicksons hem

På den positiva sidan hamnar de mycket stora summor som i princip alla släktens medlemmar gav till goda ändamål av olika slag. Några exempel är bidrag till skolor, arbetarbostäder, sjukhus, kyrkor, museer, konsertlokaler, teatrar, forskning, upptäcktsresor, enskilda konstnärer och folkbibliotek. Ibland gjordes donationerna anonymt. Fast då gjorde de donerade beloppens storlek att källan knappast kunde vara någon annan än familjen Dickson. Syndapengar, kan man säga om detta. Mer korrekt tror jag det är att säga att det var en nödvändig del av systemet under en tid då nöden var stor och det offentliga saknade medel. Många av släktens medlemmar var också direkt aktiva i arbetet för goda ändamål, i synnerhet när de blev äldre. Man satt i stadsfullmäktige, fattigvårds- och kolerakommittéer och liknande. Några medlemmar i släkten ägnade som nämnts hela sina liv åt idealistiskt ar-

bete, som nykterhetsvård. Vissa engagemang hamnade någonstans mitt emellan det egoistiskt affärsmässiga och det av allmänt intresse, som satsningar på infrastruktur och transporter. Kanske kan även familjens engagemang då nya banker startades räknas hit (Göteborgs Bank och Skandinaviska banken).

Det jag själv har svårast för är det enorma slöseri som vissa individer i familjens andra och tredje generation ägnade sig åt. Man levde på stor fot och byggde luxuösa palats och slott. Man roade sig med stora båtar och jagade på firmans och egna egendomar. Samtidigt som vanligt folk slet för att äta sig mätta ordnade man middagar med dussinet rätter som bestod av delikatesser från hela världen. Till och med kungen lär ha reagerat negativt på överdådet. Ibland gick slöseriet över gränsen till ren vaskning, som när Oscar övade pistolskytte inomhus. Det är något djupt stötande med sådant, även om det kanske inte praktiskt drabbar någon annan än de egna arvingarna. Budskapet till omvärlden är: ”Se så rik jag är, det här kan ni bara drömma om!”

Dicksonska palatset, Oscar Dicksons hem

Episod i Jämtland

Under andra halvan av artonhundratalet hade familjerna Dickson, Axell och Kempe framträdande positioner inom Sveriges trävaruindustri. De var därmed konkurrenter. Som jag redan har berättat kände medlemmar av släkterna varandra väl. De umgicks i olika sammanhang och en del var nära vänner. Ibland gjorde de affärer, till exempel handlade egendomar av varandra. Det finns också en kuriös historia om ett bolag de grundade och ägde tillsammans. Det hette Jemtlands Fjellmejeri AB och hade inget med skogsbruk att göra. Dess syfte var att utveckla fjälljordbruket i västra Jämtland.

Bakgrunden är att det i slutet av artonhundratalet blev på modet bland rika män att bygga jaktvillor i västra Jämtland. De flesta byggherrarna var träpatroner men det förekom även andra yrken och en del engelsmän. På 1830-talet hade mark avvittrats till hemmansägarna i trakten, vilket innebar att den tilldelades bönderna av staten. Att den var renbetesland var det ingen som brydde sig om. Marken ansågs värdelös eftersom den varken dög till jord- eller skogsbruk. Av detta skäl blev tilldelningen till bönderna ofta mycket generös. Det gjorde det också möjligt för jaktsugna rika att köpa upp enorma arealer för struntsummor. Trenden startades av Oscar Dickson, som 1884 lät bygga sin praktfulla jaktvilla Rensjösätern. Att uppföra en sådan anläggning mitt ute i väglös ödemark måste ha varit en logistisk mardröm, men resurserna

fanns. Villan levererades monteringsfärdig från firmans eget sågverk i Svartvik och fraktades upp på fjället vintertid på slädar. Oscar hade redan flera gods söderut för jakt och andra ändamål men detta var annorlunda. Syftet var både nöje och representation och han vistades på Rensjösätern några veckor varje år. Under de kommande 30 åren byggdes cirka 25 jaktvillor av olika storlek i västra Jämtland. Severin Axell byggde sin Rensjönäset 1890. Bröderna Seth M. och Frans Kempe nyttjade länge en enkel timmerstuga men 1897 byggde Seth M. sin villa Visjön. De tre husen ligger på bara någon mils avstånd från varandra nära norska gränsen. Rensjösätern är den i särklass mest påkostade.

Rensjösäterns jaktvilla

Jemtlands Fjellmejeri AB bildades 1884 av Oscar Dickson, Severin Axell och Seth och Frans Kempe. Bolaget ägde 21 000 hektar, en yta större än Hisingen. Familjerna ägde en tredjedel var och hade jakträtt i en tredjedel av

marken samt fiskerätt till alla vattendrag som ägdes av bolaget. Bolagets ändamål var boskapsskötsel och mejerihantering. Antagligen fanns det ursprungligen en ärlig idé att utveckla fjälljordbruket. Både Axell och bröderna Kempe hade genuint vetenskapligt intresse och paternalistisk ådra. Men entusiasmen svalnade snabbt, kanske för att förutsättningarna var dåliga. Ett mejeri anlades men avvecklades inom ett år. Det fanns tre jordbruk på marken men de utarrenderades. Jakt- och fiskerätten fanns dock kvar, och kostade herrarna bara 5 kronor om året. 1897 avvecklades bolaget.

James Robert Emil Dickson

Min farfars far hette James Robert Emil Dickson (1872–1945). Av alla idiotiska namn i släkten tar antagligen hans priset. Den vimlar av James och Robert och inte ens namnet Emil fick han behålla för sig själv. Hans äldre bror hade det som tilltalsnamn och de hade dessutom en syster som hette Emilia! Robert tillhörde tredje generationen i Sverige, samma som James Fredrik. Men han var nästan trettio år yngre och en övergångsfigur. Han föddes in i Sveriges rikaste släkt och var i början av sitt liv själv mycket rik. När han dog hade skillnaden mellan den extrema överklassen och vanligt folk minskat betydligt och själv hade han mist det mesta av sin förmögenhet.

På tidiga foton är Robert mycket elegant och välklädd. Ett är taget i Sydney, på några har han vaxade, långa mustascher. På ett foto sitter han i sin bil, som måste vara en av de första i landet. Jag gissar att det är taget precis i början av 1900-talet. Bilen ser ut som en vagn utan häst, med bakvänt framsäte. Roberts far Robert J:son hade vid sonens födelse inte längre något med familjefirman att göra, utan levde stilla som godsägare och rentier. Han var som nämnts en av landets allra rikaste. När han dog 1903 delades det mesta av arvet ut till de fyra syskonen[1]. En annan del placerades i en fideikommisstiftelse med barnen som förmånstagare. En stor mängd andra ärvde mindre

[1] Det fördelades jämnt mellan syskonen.

delar[1]. Robert var redan före sin fars död miljonär, men nu fick han ett antal miljoner till. Vid den här tiden ägde han bland annat Lessebo bruk, 1/6 av Göteborgs bank, en majoritetspost i Svenska Dagbladet och en massa annat. Han satt i många bolagsstyrelser och var ordförande i åtskilliga av dem. Under namnet ”Rickson” omnämns han i *Den allvarsamma leken* som rik finansiär till tidningen som huvudpersonen Arvid Stjärnblom jobbar på.

Robert Dickson i sin bil, runt sekelskiftet 1900

[1] Bland annat fick Robert J:sons utblottade bror Axel J:sons änka och dussinet barn dela på 100 000.

Samma år som fadern dog gifte sig Robert med Helen Anker. Han hade länge bott i Lund men nu bosatte sig han och Helen på Överås, ett av Göteborgs allra elegantaste privatpalats. Det hade byggts av hans farbror James J:son Dickson och därefter ägts av dennes änka och sedan deras dotter Beatrice, Roberts kusin. Helen och Robert fick två barn tillsammans: James Conrad Robert (1904–1938) och min farfar Peter Anker (1906–1956).

Robert och Helen

1907 inträffade den första katastrofen i Roberts liv. Riktigt vad som hände är oklart men det är tydligt att historien som berättas i familjen är tillrättalagd. Enligt den förlorade han nästan hela sin förmögenhet på grund av en

olycklig borgensförbindelse. Dock var han betydligt mera insyltad än så. Det verkar som om ett av bolagen där han var ordförande, Svenska Utsädesbolaget, råkade ut för ekonomiska svårigheter. För att rädda situationen drogs han, tillsammans med en annan stor aktieägare, in i en lånekarusell som eventuellt inkluderade oegentligheter[1]. Slutresultatet blev att han fick sälja det mesta han hade för att betala växlarna. Han lämnade alla sina styrelseuppdrag och flyttade med familjen från Överås till ett rymligt townhouse på Avenyn[2] 8 runt 1910.

Den andra stora katastrofen inträffade 1911, då hans hustru Helen dog[3], bara 30 år gammal. Vid knappt fyrtio blev han lämnad ensam med sina två pojkar, sju och fem år gamla. Den tredje katastrofen var då Peter drabbades av polio. Han överlevde, men hade problem med sina ben resten av livet. Robert var fortfarande förmögen och behövde inte oroa sig för sin försörjning. Men i jämförelse med tidigare var han fattig, och nesan över den bortslarvade förmögenheten måste ha varit besvärlig att bära. Kontrasten till hans syskon var stor. Hans två systrar hade gift sig med var sin greve von Essen och bodde på gods som deras män hade ärvt men som hade rustats upp med

[1] Det diktades en visa om detta, ”Millionsvindlaren Birger Velinder och Robert Dickson”. Tyvärr har jag inte lyckats få tag i texten till den.

[2] Egentligen Kungsportsavenyn, Göteborgs finaste gata.

[3] Jag vet inte vad hon dog av, bara att det skedde i Biarritz i Frankrike den 26 september.

Dicksonpengar. Roberts bror Emil bodde på Sparreholm och hade också gift in sig i en grevlig släkt, Lewenhaupt. (Även Emils dotter Ann skulle så småningom gifta sig grevligt: Wachtmeister[1].) Emil förde stort hus och umgicks med Sörmlands godsägande högadel[2]. Det finns ett bevarat foto från julen 1931 på Sparreholm som jag plockar fram och betraktar ibland. Man har ordnat maskerad, och alla är utspökade. Min farfar är en enorm flicka med stor rosett i håret, farmor är klädd i någon sorts folkdräkt med lysande läppstift och fräknar. Farfars far Robert är utklädd till gammal kärring och sitter med stor schal och hatt. Jag vet fortfarande inte riktigt vad denna bild säger mig.

[1] Det finns två Ann Dickson som i sitt äktenskap hette Wachtmeister. Emils dotter gifte sig med Carl Welam Louis. Hon ska ej förväxlas med den Ann Dickson som gifte sig med den riksbekante Ian.

[2] En krets där även Göring tidvis figurerade.

Maskerad på Sparreholm med bland andra min farfars far Robert med sina två söner och deras fruar. Dessutom Alexander, farmors halvbror. Värd är Roberts bror Emil Dickson.

Ett tiotal år efter förlusten av den stora förmögenheten startade Robert tillsammans med en partner en metallgrossistfirma, som de drev under resten av hans liv. Han förblev länge änkling och åt ofta på Royal Bachelors' Club. 1936 sålde Robert sitt hus till klubben som dess lokal. Därefter bodde han en tid på 12:an, som var ett hyreshus. Senare flyttade han snett över gatan till Avenyn 1, där han slog ihop två stora våningar till en. 1938 drabbades han av ytterligare en katastrof då hans äldste son James dog, endast 34 år gammal.

Robert fortsatte leva som änkling, men han hade en relation – besvärligt nog med en gift kvinna i Köpenhamn:

Eva[1]. Henne hade han träffat på Ankers Malmøya genom Evas syster Agnes, som var gift med Helens bror Ferdinand Anker. Evas make var sjuk, så hon kunde inte förmå sig att överge honom. De väntade många år, decennier. Robert hade under tiden en våning i Köpenhamn, så att de kunde vara tillsammans. Till slut dog Evas man och hon och Robert kunde äntligen gifta sig. De flyttade ihop i hans våning på Avenyn 1 i Göteborg. Han var då runt 70 år gammal och dog tyvärr bara cirka tre år senare[2]. Pappa har berättat och skrivit lite om sin farfar. Enligt honom var han en glad person, fast inte speciellt intresserad av sina barnbarn. De upplevde sin farfar som ålderdomlig. Han köpte fina presenter men förstod inte vad barnbarnen önskade sig. Tydligen förändrades detta när han till slut kunde gifta sig med sin Eva. Hon var barnkär och blev den farmor för pappa och hans bror som de aldrig hade haft. Tack vare henne kom de även närmare sin farfar, strax innan hans död. Själv dog hon först 1979. Efter sin mans död flyttade hon tillbaka till Köpenhamn, så jag tror inte jag har träffat henne.

---

[1] Eva Dickson, född Torp, (1885—1979). Hon växte upp i Köpenhamn där fadern var professor. Gift första gången med Edward Philip Ipsen (1881—1941), hög jurist i Köpenhamn. Ej att förväxla med äventyraren Eva Dickson.

[2] Orsaken var spridd cancer, som förmodligen hade börjat i prostatan.

Eva och Robert Dickson, troligen 1942

Jag skriver detta vid Roberts skrivbord. Det är i jugendstil och jag har en bild av det från hans hem i Lund någon gång strax efter sekelskiftet. I ett skåp ligger gammalt ärvt linne från honom, gulnat och slitet, men av en kvalitet man inte trodde existerade. Han är en mycket avlägsen person för mig. Hans liv var väldigt olikt mitt och därför är han svår att relatera till. Men inte heller pappa, som var femton då Robert dog, kom honom nära. Det verkar som om det skedde ett skifte mellan min farfars fars generation och den som kom efter, vars medlemmar var födda i början av nittonhundratalet. Både första

världskriget och det demokratiska genombrottet var antagligen betydelsefulla. Generationen efter Robert är den första jag uppfattar som modern.

Robert Dicksons medlemskort i tysk bilklubb från juni 1900

Innehåll

Dicksönernas skotska rötter 3
Namntraditionen 12
James Dickson & Co. I 14
Kommerserådet 20
James Dickson & Co. II 23
En gammal bibel 35
James Dickson & Co. III 39
Kvinnorna 47
Släkten Dickson 52
Den etiska frågan 58
Episod i Jämtland 63
James Robert Emil Dickson 66
Innehåll 75